

**VYUŽITÍ METOD KRITICKÉHO
MYŠLENÍ VE VÝCHOVĚ K
OBČANSTVÍ**

KRITICKÉ MYŠLENÍ

- Význam
- Vytvářet si vlastní názory
- Racionálně volit mezi dvěma kompetitivními myšlenkami
- Řešit problémy
- Zodpovědně debatovat o daných problémech

- Důležité je zapojit žáka do aktivního přemýšlení

DIMENZE RŮSTU KRITICKÉHO MYŠLENÍ

- Osobní zájmy – veřejné zájmy
- Jde o to vyjadřovat svá přesvědčení veřejně, autenticky a pochopitelně i pro ostatní
- Podřízenost – sebeuvědomění souvisí s posilováním vlastní autority a autonomie
- Intuice – logika
- Jedna perspektiva – více perspektiv

TŘÍFAZOVÝ MODEL UČENÍ

- Evokace – uvědomění si významu – reflexe
- Evokace – student si samostatně vybavuje, co již ví o tématu
 - - student je se zaktivizuje
- Uvědomění si významu – student se setká s novými informacemi – prostřednictvím např. textu, filmu poslechem přednášky apod.
- Reflexe – žáci vyjadřují informace svými slovy, zařadí si je do smysluplného rámce
 - - podpoří se výměna názorů mezi žáky a studenty

METODA INSERT

- √ - udělejte fajfku na okraji textu, jestliže něco z toho potvrzujete
- — udělejte minus, jestliže je informace, kterou čtete v rozporu s tím, co víte
- + udělejte +, jestliže informace, kterou se dozvídáte je pro vás nová
- ? Udělejte otazník, jestliže se objeví informace, které nerozumíte nebo se o ní chcete dozvědět více

VÍCEÚROVŇOVÝ SYSTÉM OTÁZEK

- 1. otázky vyžadující doslovnou odpověď
- 2. otázky překladové – převodové
- 3. otázky na porozumění – interpretační otázky
- 4. Aplikační otázky - Jaké jsou další příklady?
- 5. Analytické otázky - Posuzovací - např. jaké jsou pohnutky?
- 6. syntetické otázky - přeformulovací – tázající se na vlastní čtenářův výklad
- 7. Evaluační otázky – zaujetí osobního stanoviska

PĚTILÍSTEK – PĚTIŘÁDKOVÁ BÁSNIČKA

- Shrnutí stručně téma názor je velmi důležité
- 1. řádek - jednoslovné téma – námět (podstatné jméno)
- 2. řádek – dvouslovný popis námětu – dvě přídavná jména
- 3. řádek – tři slova vyjadřující dějovou složku námětu – co dělá, co se děje
- 4. řádek – čtyři slova – vcítění do námětu
- 5. řádek jednoslovné synonymum

PŘÍKLAD PĚTILÍSTKU

- Čtení
- plynulé, aktivní
- poučuje, baví, ptá se
- světlo lampy za tmy
- poučení

- Sopky
- rudé, horké
- vybuchují, hoří, kouří
- velká přírodní ohňová pec
- peklo

METODA KOSTKA

- Učební strategie usnadňuje vnímání tématu a uvažování o něm, z mnoha hledisek
- Jedná se o úvahu o šesti krocích – téma , pojem.
- 1. POPIŠ – podívej se vnitřním zrakem a popiš, co vidíš
- 2. POROVNEJ – čemu se to podobá a od čeho se to liší
- 3. ASOCIUJ – co ti to připomíná, na co si vzpomeneš?
- 4. ANALYZUJ – z čeho se to skládá, jak je to udělané

- 5. APLIKUJ – k čemu se to hodí, nač to můžeme použít
- 6. ARGUMENTUJ – pro a proti zkus zaujmout nějaké stanovisko

MYŠLENKOVÉ MAPY

- 1. zapište základní slovo doprostřed papíru
- 2. zapište slova nebo výrazy, které mají s tímto termínem souvislost
- 3. zakreslujte spojení, která považujete za vhodná
- 4. zapište všechno, na co přijdete

- 5. následně můžete mapu různě upravovat

VYTVÁŘENÍ PROSTŘEDÍ PRO KRITICKÉ MYŠLENÍ

- 1. poskytovat čas a příležitost, aby si žáci mohli kritické myšlení vyzkoušet
- 2. umožnit žákům volně domýšlet a vyslovovat domněnky
- 3. přijímat otevřeně rozmanité myšlenky, nápady a názory
- 4. podporovat aktivní zapojení žáků do procesu učení
- 5. zajistit bezrizikové prostředí, kde nebudou žáci vystaveni posměchu
- 6. oceňovat kritické myšlení

ŽÁCI PŘI ZAPOJENÍ DO PROCESU KRITICKÉHO MYŠLENÍ BY MĚLI:

- 1. rozvíjet své sebevědomí a pochopit význam a hodnotu svých názorů a nápadů
- 2. aktivně se zapojit do učebního procesu
- 3. s respektem naslouchat různým názorům
- 4. být připraven formulovat své úsudky či se jich naopak zdržet

DALŠÍ MOŽNÉ METODY

- Předvídání z klíčových slov
- Postup:
 - 1. sdělení kontextu a pozadí příběhu
 - 2. sdílení několika (4) slov z příběhu
 - 3. vymýšlení pravděpodobného příběhu ve dvojicích
 - 4. vyzvání několika dvojic ke sdílení s celou skupinou
- Analýza rohů
- Viz. Ukázka
- Práce metodou Víme, Chceme vědět, Dozvěděli jsme se

DALŠÍ STRATEGIE K ROZVÍJENÍ KRITICKÉHO MYŠLENÍ

- Možné typy interpretativních otázek k literárnímu textu
- 1. Otázky zaměřené na děj:
 - O co hrdinovi ve skutečnosti šlo? Co nechtěl?
 - Co musel obětovat, aby dosáhl svého cíle,
 - Jaký byl zpočátku? A na konci? Co způsobilo změnu?
 - Jak se z toho poučil?
- 2.otázky na obrazy a symboly
 - Co to v příběhu znamená? Jak to v příběhu funguje?

- Co ten obraz námět znamená ve tvém životě?
- Co ten obraz námět znamená pro celé lidstvo?
- 3. Otázky na kontrastní prvky?
- David - Goliáš
- Mladá generace – starší generace
- 4. Čtení proti srsti
- Nejtěžší je nesouhlasit s postoji vůči sociálním řádům, které jsou vyjádřeny implicitně (např. popis ženy podle vzhledu, muže podle schopností apod.)
- Představte si, že by se pohlaví postav prohodilo.

- Jak by pak příběh vyzněl? Co to vypovídá o sexuálních rolích? Souhlasíme s nimi?
- Co udělal hrdina pro odměnu? Měli bychom se chovat podobně?
- 5. Etické otázky
- Např. Měl hrdina právo udělat to , co udělal? Bylo by to správné v normálním životě?
- 6. Metafyzické otázky
- lépe na základě konkrétního příběhu.

- Co znamená, že je někdo statečný?

PLÁNOVÁNÍ VYUČOVACÍ HODINY ZAMĚŘENÉ NA ROZVOJ KRITICKÉHO MYŠLENÍ

- Motivace – proč je téma významné?...
- Cíle: co konkrétního se žáci naučí? Jak žáci naloží s tím, co se naučí, k čemu jim to bude?
- Nezbytné předchozí znalosti a dovednosti
- Hodnocení: jaké důkazy o tom, že se žáci něčemu naučili můžeme získat?
- Pomůcky a časové rozvržení
- Týmování. - rozdělení

VLASTNÍ HODINA

- Evokace: jak povedu žáky k tomu, aby formulovali otázky a sami stanovovali cíle učení? Jak zjistím jejich kompetence k tématu?
- Uvědomění si významu: Jakým způsobem budou žáci zkoumat téma hodiny?
- Reflexe: Jak žáci použijí obsah a smysl toho, co se v hodině naučili?
- Závěr: K jakým závěrům bychom měli dospět?
- Po hodině: jaké další učení může tato hodina vyprovokovat? Co by měli žáci zvládat po celém celku, kde je i plánovaná hodina

HODNOCENÍ PŘI PRÁCI S NETRADIČNÍMI METODAMI

- Nestačí jen testy, které nabízejí kvantifikovatelné výsledky
- Je obtížné hodnotit tam, kde neexistuje jedna správná odpověď – důležitý je průběh – ocenit samotný proces
- Učit žáky, že musí převzít i osobní zodpovědnost – vést ke snaze o osobní zlepšení
- Nové způsoby hodnocení musí koexistovat s hodnocením tradičním

SADY KRITÉRIÍ

- Kategorie pro hodnocení pojednání
- Hodnocení „1“
- 1. Práce musí přinášet originální teze (nejen opakovat, co bylo řečeno v hodině)
- 2. teze musí být podloženy argumenty
- 3. zohledňuje nejdůležitější protiargumenty
- 3. musí být dobře vystavěno – úvod, stať, závěr
- 4. úhledně napsáno, přehledně, bez gramatických chyb
- 5. délka 6 – 8 stran

SEBEHODNOCENÍ

- Skupinové sebehodnocení
- Pokaždé někdy nikdy

- Ujistili jsme se, že rozumíme úkolu
- Drželi jsme se úkolu
- Každý přišel s nějakou připomínkou
- Neskákali jsme si do řeči
- Prodiskutovali jsme více návrhů
- Na závěr jsme shrnuli společné stanovisko
- Někdo dělal použitelné poznámky

DALŠÍ PODKLADY PRO HODNOCENÍ

- Dokumenty – ukázky práce, doklady
- Hodnocení pomocí portfolia

